IL-PROMOZZJONI TAD-DEMOKRAZIJA U L-OSSERVAZZJONI TAL-ELEZZJONIJIET

L-Unjoni Ewropea għandha bħala prijorità s-sostenn għad-demokrazija fid-dinja kollha. Id-demokrazija tibqa' l-unika sistema ta' governanza li fiha l-persuna tista' teżerċita b'mod sħiħ id-drittijiet tal-bniedem tagħha u hija wkoll fattur determinanti għall-iżvilupp u l-istabbiltà fuq terminu twil. Bħala l-unika istituzzjoni tal-UE eletta b'mod dirett, il-Parlament Ewropew jinsab partikolarment impenjat fil-promozzjoni tad-demokrazija.

IL-BAŻI ĠURIDIKA

— L-Artikoli 2 u 21 tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea (TUE);

— L-Artikolu 205 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea (TFUE).

QAFAS TA' POLITIKA U GĦODOD TA' POLITIKA

L-approċċ tal-UE għad-demokrazija jikkumplimenta l-ħidma tagħha dwar id-drittijiet tal-bniedem (ara l-iskeda informattiva 5.4.1). Huwa bbażat fuq id-Dikjarazzjoni Universali tad-Drittijiet tal-Bniedem kif ukoll fuq standards internazzjonali u reġjonali oħra dwar id-drittijiet tal-bniedem, istituzzjonijiet demokratiċi u elezzjonijiet. Mill-2015, l-UE kienet qed tibbaża wkoll l-appoġġ tagħha għad-demokrazija fuq l-Aġenda 2030 għall-Iżvilupp Sostenibbli, b'mod partikolari l-għan numru 16 dwar istituzzjonijiet responsabbli u teħid ta' deċiżjonijiet inklużiv u parteċipatorju u l-għan numru 10 dwar it-tnaqqis tal-inugwaljanzi.

Fis-17 ta' Novembru 2009, il-Kunsill adotta konklużjonijiet dwar l-Appoġġ għad-Demokrazija fir-Relazzjonijiet Esterni tal-UE li fasslu strateġija ġdida għas-sostenn tad-demokrazija permezz ta' approċċ speċifiku għall-pajjiż, ta' koerenza akbar u tal-involviment tal-partijiet ikkonċernati kollha. Sussegwentement l-Aġenda għall-Bidla tal-2011 tal-Kummissjoni enfasizzat l-importanza ta' sostenn għad-drittijiet tal-bniedem, għad-demokrazija u l-governanza tajba fi ħdan il-politika ta' żvilupp tal-UE. Wara l-Irvellijiet tar-Rebbiegħa Għarbija tal-2011, l-UE aġġornat il-Politika Ewropea tal-Viċinat tagħha biex tadotta approċċ "aktar għal aktar", b'appoġġ marbut mat-tranżizzjoni demokratika u ma' "demokrazija profonda". Kienu ġew offruti inċentivi – fosthom integrazzjoni ekonomika aktar profonda, assistenza finanzjarja akbar, mobilità tal-persuni msaħħa, u aċċess għas-suq intern tal-UE – lil dawk il-pajjiżi li lesti jwettqu riformi politiċi.

L-impenn tal-UE biex iżżid l-isforzi tagħha ħalli tippromwovi d-demokrazija reġa' deher fil-Qafas Strateġiku u l-Pjan ta' Azzjoni dwar id-Drittijiet tal-Bniedem u d-Demokrazija adottat mill-Kunsill Affarijiet Barranin fl-2012. Il-Pjan ta' Azzjoni ppreveda segwitu aktar sistematiku għar-rapporti tal-missjonijiet ta' osservazzjoni elettorali tal-UE (MOE), sabiex jingħata appoġġ għaċ-ċiklu elettorali kollu. Il-Pjan ta' Azzjoni l-ġdid għall-perjodu 2015-2019, adottat f'Lulju 2015, għandu l-għan li jintegra l-appoġġ għad-demokrazija permezz ta' diversi objettivi. Bħalissa qed jiġi żviluppat il-Pjan ta' Azzjoni 2020-2024.

Il-Kunsill enfasizza r-rwol tas-soċjetà ċivili fil-konklużjonijiet tiegħu tal-2012 bit-titolu "L-għeruq tad-demokrazija u l-iżvilupp sostenibbli: l-involviment tal-Ewropa mas-soċjetà ċivili fir-relazzjonijiet esterni". Il-konklużjonijiet tiegħu tad-19 ta' Ġunju 2017 dwar l-involviment tal-UE mas-soċjetà ċivili fir-relazzjonijiet esterni affermaw mill-ġdid l-impenn tal-UE għal soċjetà ċivili b'saħħitha u reżiljenti, bħala mod kruċjali ta' appoġġ għall-governanza tajba u l-istat tad-dritt fi kwalunkwe demokrazija.

Diversi elementi tal-politika tal-UE żviluppati matul iż-żmien jindirizzaw kemm id-drittijiet tal-bniedem kif ukoll il-prinċipji demokratiċi. Dawn jinkludu strateġiji speċifiċi għall-pajjiż dwar id-drittijiet tal-bniedem u d-demokrazija, li jiddefinixxu l-prijoritajiet għall-azzjoni u l-objettivi li għandhom jiġu segwiti mill-UE f'pajjiżi sħab; il-klawżoli dwar id-drittijiet tal-bniedem u d-demokrazija fil-ftehimiet internazzjonali, li jippermettu lill-UE tissospendi l-kummerċ jew il-kooperazzjoni jekk pajjiż jikkommetti ksur gravi tad-drittijiet tal-bniedem u tal-prinċipji demokratiċi; u l-Istrument Ewropew għad-Demokrazija u għad-Drittijiet tal-Bniedem (EIDHR), strument ta' finanzjament strateġiku (ara hawn taħt).

L-osservazzjoni elettorali hija għodda ċentrali tal-UE li tappoġġa l-iżviluppi demokratiċi f'pajjiżi terzi, tippromwovi d-drittijiet tal-bniedem u l-istat tad-dritt, u tikkontribwixxi għall-bini tal-paċi u l-prevenzjoni tal-kunflitti. L-MOE fit-tul tal-UE jivvalutaw l-avvenimenti li jseħħu matul il-proċess elettorali kollu. L-osservaturi fuq terminu twil ġeneralment jibdew il-ħidma tagħhom xahrejn qabel l-elezzjonijiet u jsegwu l-proċess elettorali sħiħ sat-tħabbira tar-riżultati uffiċjali u tal-proċedura tal-appelli. L-osservaturi fuq terminu qasir jimmonitorjaw il-jum tal-votazzjoni u l-għadd tal-voti. L-osservatur ewlieni ġeneralment ikun Membru tal-PE. Wara l-missjoni, l-MOE tippubblika rapport finali li jkun fih konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet, li jagħtu gwida dwar ir-riforma elettorali u l-possibbiltà ta' assistenza futura mill-UE. Minbarra l-osservazzjoni elettorali, l-UE tista' tipprovdi assistenza elettorali teknika u materjali lill-pajjiżi sħab, ittejjeb il-kundizzjonijiet għal elezzjonijiet demokratiċi, iżżid il-kapaċità ta' atturi statali u mhux statali, u tappoġġa r-riformi meħtieġa, b'kont meħud taċ-ċiklu elettorali kollu.

F'Ottubru 2019, il-Kunsill adotta konklużjonijiet dwar id-demokrazija li jikkonfermaw mill-ġdid il-prinċipji tal-konklużjonijiet tiegħu tal-2009, filwaqt li identifikaw sfidi ġodda li l-UE teħtieġ li tindirizza b'mod urġenti u komprensiv permezz tal-azzjoni esterna. Dawn jinkludu l-imminar tal-proċessi u tal-istituzzjonijiet demokratiċi; livelli baxxi ta' fiduċja fl-istituzzjonijiet u fil-politiċi; tnaqqis tal-ispazju demokratiku għas-soċjetà ċivili; ksur li qed jiżdied tad-drittijiet tal-bniedem u tal-libertajiet fundamentali; u l-manipulazzjoni bl-użu ta' teknoloġiji online.

L-ISTRUMENTI FINANZJARJI

L-appoġġ għad-drittijiet tal-bniedem, għar-riforma demokratika u l-parteċipazzjoni u r-rappreżentanza politika huma fost il-kompiti ewlenin tal-Istrument ta' Finanzjament għad-Demokrazija u għad-Drittijiet tal-Bniedem (EIDHR). Speċifikament imfassal għal dawn l-għanijiet, l-EIDHR jiffinanzja proġetti, programmi u l-MOE tal-UE, u jagħti għajnuna lill-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, organizzazzjonijiet mhux governattivi u difensuri tad-drittijiet tal-bniedem.

L-istrument Ewropew ta' Viċinat (ENI) joffri għajnuna finanzjarja biex jippromwovi l-istat tad-dritt, id-djalogu u riformi politiċi, id-demokratizzazzjoni, il-pluraliżmu tal-midja u l-osservazzjoni tal-elezzjonijiet. Il-parteċipanti tas-soċjetà ċivili fil-viċinat tan-Nofsinhar u tal-Lvant tal-UE huma wkoll eliġibbli għall-finanzjament mill-Faċilità tal-Viċinat għas-Soċjetà Ċivili għal proġetti, netwerks, taħriġ u skambji tal-aħjar prattika.

L-Istrument tal-Kooperazzjoni għall-Iżvilupp (DCI) ukoll jipprovdi appoġġ finanzjarju. Għalkemm l-objettiv primarju hu li jeqred il-faqar, dan l-istrument għandu l-għan ukoll li jikkonsolida u jsostni d-demokrazija fil-pajjiżi li qed jiżviluppaw.

L-istrument tal-UE li jikkontribwixxi għall-Istabbiltà u l-Paċi (IcSP) jista' jintuża f'ċerti ċirkostanzi biex isostni l-istituzzjonijiet demokratiċi u s-soċjetà ċivili.

Il-Fond Ewropew għall-Iżvilupp (FEŻ) – li jopera barra mill-baġit tal-UE, iżda huwa ġestit mill-Kummissjoni – jiffinanzja l-kooperazzjoni ma' pajjiżi fl-Afrika, il-Karibew u l-Paċifiku. Bħad-DCI, huwa jiffoka fuq il-qerda tal-faqar, iżda jikkontribwixxi wkoll biex jikkonsolida u jappoġġa d-demokrazija, l-istat tad-dritt u l-governanza tajba.

Fl-2018, il-Kummissjoni ppreżentat il-proposta tagħha għall-istrumenti ta' finanzjament estern għall-perjodu 2021-2027, li jpoġġu l-EIDHR, l-ENI, id-DCI, l-IcSP u l-FEŻ flimkien f'regolament wieħed. Il-Parlament adotta l-pożizzjoni tiegħu fl-ewwel qari dwar il-proposta fis-27 ta' Marzu 2019, billi saħħaħ ir-referenzi għall-appoġġ għad-demokrazija bħala objettiv ta' assistenza esterna tal-UE u talab pakkett finanzjarju ogħla għall-programm tematiku dwar id-drittijiet tal-bniedem u d-demokrazija. In-negozjati bejn l-istituzzjonijiet għadhom għaddejjin.

Fl-2012 ġie stabbilit il-Fond Ewropew għad-Demokrazija. Filwaqt li jiffunzjona b'mod awtonomu bħala fondazzjoni tad-dritt privat, hu għandu l-għan li jagħti sostenn lill-atturi politiċi u tas-soċjetà ċivili li qegħdin jistinkaw għal tibdil demokratiku billi jipprovdi assistenza finanzjarja personalizzata b'mod rapidu, flessibbli u mhux burokratiku, b'enfażi fuq il-pajjiżi tal-viċinat tal-UE fil-Lvant u fin-Nofsinhar. Il-bord ta' tmexxija tiegħu jinkludi rappreżentanti mill-Istati Membri u mill-istituzzjonijiet tal-UE, inkluż sa disa' Membri tal-PE, kif ukoll esperti oħra.

IR-RWOL TAL-PARLAMENT EWROPEW

Il-Parlament Ewropew, bħala l-unika istituzzjoni tal-UE eletta b'mod dirett miċ-ċittadini tal-UE, hu impenjat bis-sħiħ biex jippromwovi demokraziji sostenibbli fid-dinja kollha. Huwa enfasizza dan l-impenn f'għadd ta' riżoluzzjonijiet. Kull sena, il-Parlament jadotta riżoluzzjoni dwar id-drittijiet tal-bniedem u d-demokrazija fid-dinja u dwar il-politika tal-

UE dwar il-kwistjoni, janalizza l-isfidi ewlenin u l-kisbiet tal-approċċ tal-UE favur appoġġ għad-demokrazija, u jagħmel rakkomandazzjonijiet għall-futur.

Il-Parlament żviluppa wkoll firxa ta' għodod rigward l-involviment dirett fl-appoġġ globali għad-demokrazija. Il-Parlament hu kontinwament involut f'attivitajiet ta' osservazzjoni tal-elezzjonijiet, f'ħidma biex tissaħħaħ il-leġittimità tal-proċessi elettorali nazzjonali u biex toktor il-fiduċja pubblika fil-ħarsien tal-elezzjonijiet u tad-drittijiet tal-bniedem. Kull sena hu jibgħat diversi delegazzjonijiet parlamentari biex josservaw l-elezzjonijiet jew referenda f'pajjiżi terzi. Il-Parlament jista' jiddeċiedi li jibgħat dawn id-delegazzjonijiet ta' Membri tal-PE sakemm dawk l-elezzjonijiet jinżammu fil-livell nazzjonali, u l-awtoritajiet nazzjonali jkunu stiednu lill-UE jew lill-Parlament Ewropew, u dment li tkun preżenti missjoni fuq terminu twil. Id-delegazzjonijiet tal-Parlament ikunu dejjem integrati fl-MOE tal-UE jew f'missjonijiet fuq terminu twil tal-Uffiċċju għall-Istituzzjonijiet Demokratiċi u d-Drittijiet tal-Bniedem tal-Organizzazzjoni għas-Sigurtà u l-Kooperazzjoni fl-Ewropa. Il-Parlament Ewropew jiġi kkonsultat dwar l-identifikazzjoni u l-ippjanar tal-MOE tal-UE u dwar attivitajiet ta' segwitu.

Iggwidat mill-Approċċ Komprensiv ta' Sostenn għad-Demokrazija tiegħu, il-Parlament jgħaqqad l-osservazzjoni tal-elezzjoni ma' attivitajiet kumplimentari li jinkludu s-segwitu elettorali, azzjonijiet relatati mad-drittijiet tal-bniedem u inizjattivi li jsostnu l-ħidma parlamentari. Tingħata attenzjoni speċjali lill-pajjiżi tat-tkabbir fl-Ewropa tax-Xlokk u tal-Viċinat Ewropew. Il-Parlament Ewropew jassisti l-parlamenti lil hinn mill-fruntieri tal-UE fit-tisħiħ tal-kapaċità istituzzjonali tagħhom permezz ta' konferenzi u seminars, programmi ta' taħriġ konġunt u żjarat ta' studju għall-membri u l-uffiċjali, kif ukoll fellowships għall-persunal ta' parlamenti ta' pajjiżi terzi. Huwa japoġġa lill-parlamenti sħab fl-integrazzjoni tad-drittijiet tal-bniedem fil-leġiżlazzjoni u l-konnessjoni mas-soċjetà ċivili. Il-Parlament jiffaċilita l-bini tal-kapaċità għall-aġenti tal-bidla demokratika, inklużi d-difensuri tad-drittijiet tal-bniedem, u jippromwovi l-libertà tal-midja u l-ġurnaliżmu indipendenti. Il-premju Sakharov tal-Parlament għal-Libertà tal-Ħsieb u l-attivitajiet tal-komunità tal-Premju Sakharov tar-rebbieħa huma integrati f'dan l-approċċ. Il-programm Simone Veil huwa mfassal speċifikament biex jappoġġa l-politiċi u l-membri parlamentari nisa. Il-Parlament jipprovdi wkoll appoġġ u għarfien espert fil-qasam tal-medjazzjoni u d-djalogu permezz ta' attivitajiet immirati mal-parlamenti sħab u avvenimenti internazzjonali ffokati fuq il-medjazzjoni u l-prevenzjoni tal-kunflitti. Il-programm Mexxejja Politiċi Żgħażagħ huwa fost l-inizjattivi ewlenin maħsuba biex jippromwovu d-djalogu u l-fehim fost il-mexxejja futuri barra mill-UE, u b'hekk jikkontribwixxu għall-bini tal-fiduċja u l-paċi. Ir-riżoluzzjoni tal-Parlament Ewropew dwar il-bini tal-kapaċità tal-UE dwar il-prevenzjoni tal-kunflitti u l-medjazzjoni adottata f'Marzu 2019 tirrikonoxxi l-importanza tal-proċessi ta' medjazzjoni u djalogu u r-rwol tal-Parlament fiha.

Il-Grupp għas-Sostenn għad-Demokrazija u Koordinazzjoni tal-Elezzjonijiet (DEG) joffri gwida politika għal attivitajiet differenti tal-Parlament. Il-Grupp jikkonsisti minn 16-il Membru tal-PE u hu kopresedut mill-presidenti tal-Kumitati tal-Parlament għall-Affarijiet Barranin u għall-Iżvilupp. Id-DEG jiddeċiedi dwar il-missjonijiet ta' osservazzjoni elettorali tal-Parlament Ewropew u jadotta programm ta' ħidma annwali għall-attivitajiet l-oħra. Fl-2020, sitt pajjiżi/reġjuni ġew ikkonfermati mill-ġdid għal aktar attivitajiet ta' appoġġ għad-demokrazija, jiġifieri l-Ukrajna, il-Georgia, il-Moldova, it-

Tuneżija, il-Balkani tal-Punent (bħala reġjun ta' prijorità), u l-Parlament Pan-Afrikan (bħala parlament reġjonali ta' prijorità).

Marika Lerch
09/2020